

บทที่ 6

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง ศึกษาเฉพาะกรณี เหตุการณ์ในเดือน พฤษภาคม 2535 พบว่า ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นเรื่องของการปะทะสังสรรค์ (interaction) ระหว่างคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายหรือมากกว่าซึ่งมีเป้าหมาย ค่านิยม อุดมการณ์ ผลประโยชน์และวิถีชีวิตที่เข้ากันไม่ได้ ความคิดเห็นและผลประโยชน์เป็นมูลเหตุสำคัญที่นำมาซึ่งความขัดแย้ง

เท็ด เกอร์ (Ted Gurr) ได้อธิบายความหมายของความรุนแรงทางการเมืองว่า หมายถึง การที่สมาชิกของสังคมการเมืองใช้กำลังเข้าต่อต้านผู้นำ หรือ ต่อต้าน รัฐบาลของตนอย่างพร้อมเพรียงกัน อาจหมายถึงการต่อสู้ระหว่างผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยกันเองระหว่างผู้นำกับ กลุ่มการเมืองและระหว่างกลุ่มการเมืองที่แย่งชิงอำนาจกันเอง เป็นปรากฏการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังหรือการชุมนุมว่าจะใช้กำลังเป็นสาเหตุที่มนุษย์เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองเนื่องจากความไม่สอดคล้องกันระหว่าง "ความคาดหวังด้านคุณค่า "กับ" ความสามารถที่จะได้มาซึ่งคุณค่า "

อริสโตเติล (Aristotle) เชื่อว่าการปฏิวัติ มีสาเหตุพื้นฐานมาจากความต้องการของสามัญชนที่จะได้รับความเท่าเทียมกัน ทางการเมืองและเศรษฐกิจและจากการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มผู้นำในระบบคณาธิปไตย โดยการสร้างความไม่เท่าเทียมกันขึ้นเป็นความต้องการที่ขัดแย้งกันระหว่าง "สิ่งที่ได้ครอบครองตามจริง"กับ"สิ่งที่ควรจะได้ครอบครองตามสิทธิ " ¹และเมื่อ 23 ศตวรรษให้หลัง เอคเวิลด์ ย้ำว่า สาเหตุของการปฏิวัติทุกครั้งเป็นเพราะความปราดาดพื้นฐานถูกกดขี่ และความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะเป็นสัดส่วนกับการกดขี่ที่ได้รับเช่นกันการกดขี่ทางอารมณ์นี้จะเกิดขึ้นเมื่อประชาชนรู้สึกถึงความคาดหวังและ

¹ J.E.C.Welldon, The Politics of Aristotle(New York : Macmillan, 1883 ,1905),pp. 338-342.

ความคิดที่ขอบธรรมของเขาถูกกัดกินและถูกหันเหไป ²

พลวัตของกระบวนการขัดแย้ง (conflict dynamic) มีผู้ศึกษาถึงกระบวนการขัดแย้งที่มีส่วนสำคัญในการพิจารณา คือ ความขัดแย้งเป็นกระบวนการทางวิภาษวิธี (dyalectic) หมายถึง เป็นความขัดแย้งทางชนชั้นอันเป็นผลพัฒนาการที่ซับซ้อนในอดีต นอกจากนั้นความขัดแย้งเป็นพัฒนาการขั้นแรกของวัฏจักร โดยระยะเริ่มแรกจะมีการก่อตัวของคนที่มีจุดประสงค์ขัดแย้งกันก่อนและพัฒนาต่อไปสู่การตระหนักรู้ (awareness) และจะพัฒนาไปในระดับเข้มข้นมากขึ้นโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นเสริมแรงว่า มีศักยภาพเพียงพอให้วัฏจักรความขัดแย้งมีการก่อตัวและดำเนินต่อไปได้ และสุดท้ายความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีเพื่อการแข่งขันเข้าครอบครองตำแหน่งที่อยู่ในระดับที่สูงกว่า

สำหรับสาเหตุความรุนแรงทางการเมืองนั้น เนื่องจากการถูกกลืนรอนในเชิงเปรียบเทียบ (relative deprivation หรือ RD) หมายถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่าง "ความคาดหวังด้านคุณค่า" กับ "ความสามารถที่จะได้มาซึ่งคุณค่า" ซึ่งมีแบบแผนของการถูกกลืนรอนในเชิงเปรียบเทียบ (RD) ที่นำมาใช้คือ การถูกกลืนรอนในสิ่งที่พึงปรารถนา และการถูกกลืนรอนที่เพิ่มสูงขึ้น

โดยมีสมมติฐานที่ทำการศึกษาวิจัยคือ

ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์ เดือนพฤษภาคม 2535 เป็นผลมาจาก

1. ความพยายามในการสถาปนาระบบเผด็จการระหว่างนายทหารผู้มีอำนาจกับพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง
2. เหตุการณ์ดังกล่าว มีส่วนเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภายหลังจากการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ การบริหารงานของรัฐบาลประสพผลสำเร็จอย่างดีเยี่ยม เนื่องจากรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรัฐบาลที่มีผู้นำมาจากการเลือกตั้งกลุ่มหลังต่าง ๆ ในสังคมให้การสนับสนุน ในด้านวัฒนธรรมทางการเมืองรัฐบาลพยายามแสดงให้เห็นว่าเป็นรัฐบาลที่มีวิถีทางประชาธิปไตยมากกว่ารัฐบาลอื่น ๆ มีการพัฒนาไปสู่วัฒนธรรมทางการเมือง

แบบมีส่วนร่วมที่น่าพอใจ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้นและรู้สึกหวงแหนใน เสรีภาพ และสนใจติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายการเมือง การพัฒนาโครงสร้าง หน้าที่ของระบบการเมืองมีการพัฒนาทั้งในด้านบวกและลบ คือมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่กัน ชัดเจนขึ้นและก็มีการถ่ายเทอำนาจกันระหว่างฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ภายหลัง การบริหารงานของรัฐบาลพลเอกชาติชายฯ มีจุดอ่อนที่สำคัญอยู่หลายประการคือ

1. การทุจริตคอร์รัปชันในวงรัฐบาล โดยพลเอกชาติชายฯ ไม่พยายามแก้ไข กระบวนการสถานีนิติบัญญัติที่อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล นั้นไม่อาจจะทำอะไรแก่รัฐบาลได้ เพราะการถือเพียง"รูปแบบ"ที่มาจาก การเลือกตั้งและมีเสียงข้างมาก เป็นข้ออ้างที่ไม่น่า พาดต่อความรู้สึกไม่พอใจของประชาชน

2. การทำทลายอำนาจระหว่าง นักการเมืองและทหาร มีการเผชิญหน้า ระหว่างรัฐบาลและกองทัพหลายครั้ง โดยสภาพการเผชิญหน้านั้นไม่ได้รับการแก้ไขแต่ถูก บล่อยไปเรื่อย ๆ ไม่ว่า จะเป็นเรื่องที่ผู้นำทางการเมืองบางคนออกมากล่าวหาผู้นำทหาร จนกระทั่งไปถึงเรื่องรถรบขายยูนิค จนมาถึงประเด็นสำคัญเรื่องจะมีการปลดหรือไม่ปลด ตำแหน่งของผู้นำกองทัพ จนสถานการณ์สูงงอม

การดำรงอยู่ของรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ขัดแย้งต่อมโนธรรมของสาธารณชน นั้นจึงไม่แปลกที่เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะทหารซึ่งเรียกตนเองว่า คณะรักษา ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหาร สูงสุด ได้เข้ารัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชายฯ โดยหลังจากการโค่นล้มรัฐบาลพลเอก ชาติชายฯ กลับไม่มีประชาชนลุกขึ้นต่อสู้เพื่อพิทักษ์รัฐบาลที่มาจากครรลองประชาธิปไตย เว้นแต่มีกลุ่มคัดค้านจากนิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์จากประชาคมทางวิชาการจำนวนหนึ่งที่ได้ องค์กรคณาธิปไตยในปัญหาหลักการ ซึ่งขณะเดียวกันเรื่องแรกที่ รสช.ดำเนินการคือ การเข้ามาทำ ลายการร่วมมือกันทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลพลเอกชาติชายฯ หรือที่เรียกว่า"บุพเพต์ คาบิเนต" และความเหิมเกริมของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลขณะนั้น โดยเฉพาะการประกาศ ยึดทรัพย์นักการเมือง ที่ต้องคักกล่าวหาว่าร้ายคิดบงกคิ จากนั้นได้แต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี การบริหารงานของรัฐบาลนายอานันท์ฯ มุ่งบริหารทาง เศรษฐกิจและสังคม ไม่เกี่ยวกับ การเมืองอันเป็นเรื่องของ รสช.ในด้านเศรษฐกิจแม้

รัฐบาลนายอานันท์จะมีความสามารถทางด้านเศรษฐกิจเพียงใด ก็ทำได้เพียงประคองและลดการสูญเสียด้านนั้น ด้านการต่างประเทศรัฐบาลนายอานันท์ฯ ไม่ได้รับการยอมรับจากประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย และประเทศดังกล่าวก็ลดการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือประเทศไทย ทำให้เศรษฐกิจลดต่ำลงมีผลกระทบโดยตรงต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศโดยเฉพาะชนชั้นกลาง สภาพเศรษฐกิจของประเทศที่เคยมีอัตราความเจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดด ถึงอัตรา ร้อยละ 11-12 ลดต่ำลงเหลือเพียงร้อยละ 7-8 ขณะเดียวกันประชาชนที่เฝ้ามองรสช. ถึงความมั่นคงของรสช. ทำให้สัญญาไว้กับประชาชนหลังจากยึดอำนาจหน้าที่อันสำคัญของ รสช. คือ การสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่จะสามารถแก้ปัญหาความบกพร่องที่เคยเกิดขึ้นในยุครัฐบาลพลเอกชาติชายฯ แต่กลับปรากฏว่า รสช. กับพยายามสถาปนาระบบเผด็จการโดยผ่านกลไกของ ระบอบประชาธิปไตยคือ พรรคการเมืองและ รัฐธรรมนูญ

1. ในเรื่องรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่าในการร่าง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2521 ที่ถูกยกเลิกไปนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญที่มีกลไกพิเศษ หลายอย่างขึ้นมาเพื่อพยายามแก้ปัญหาของรัฐธรรมนูญฉบับก่อน เช่น คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ, ผู้ตรวจการรัฐสภา แต่ขณะเดียวกันก็เริ่มมองเห็นเค้าของรัฐธรรมนูญที่เอนเอียงไปทางอำนาจนิยม และ เค้าของการสืบทอดอำนาจของ รสช. เช่น อำนาจของวุฒิสมาชิก แต่ยิ่งเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นเมื่อ คณะกรรมการปรญัตติพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญใน วาระสอง จำนวน 25 คนมีนาย อดิส รัตสิน เป็นประธานได้พิจารณาแก้ไขให้ อำนาจวุฒิสมาชิกอย่างมากมาเป็นประวัติกาล เช่นสามารถเลือกนายกรัฐมนตรีและอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ให้ข้าราชการประจำสามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้, ให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภาและ เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

2. ในเรื่องพรรคการเมือง ปรากฏว่ามีความเคลื่อนไหวของ น.ต.ฐิติ นาคทรพรพ อดีตนายทหารอากาศที่สนิทสนมกับพล.อ.อ.เกษตร วิจารณ์ ประภาสจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ชื่อว่า "พรรคสามัคคีธรรม" หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "พรรคทหาร" โดยมีนายณรงค์ วงศ์วรรณ ซึ่งเป็นนักการเมืองที่ถูกประกาศอัยทรัพย์ในตอนแรกและหัน

ซ้อหาและเข้ามาเป็นหัวหน้าพรรค โดยพรรคดังกล่าวสนับสนุนให้พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี มีการกล่าวกันว่า พรรคฯได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งและทุนโดยผ่าน น.ต.ฐิติฯ นอกจากพรรคสามัคคีธรรมแล้ว ก็ยังมีพรรคชาติไทย ซึ่งภายหลังพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ผู้ว่าการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ได้รับการเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรคและมี ประเด็นสนับสนุนพลเอก สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีเช่นกัน นอกจากนี้พรรคกิจ สังคม ก็ได้มี เลขาธิการพรรคคนใหม่คือ พล.ต.เชษฐา ภาธรธรรม์ ซึ่งเป็นเพื่อนรักของ พลเอก สุจินดา คราประยูร

ซึ่งปรากฏว่าการพยายามร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นเผด็จการ ได้กระตุ้นให้ประชาชน เริ่มไม่เชื่อถือ รสช. มีผู้ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวอย่างกว้างขวางและเพิ่ม ปริมาณผู้คัดค้านมากขึ้นทุกทีซึ่งภายหลังพล.อ.สุจินดาฯได้ออกมายืนยันต่อสาธารณชนว่า สภา รสช. จะไม่มีการสืบทอดอำนาจ โดยสมาชิกสภา รสช. จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง รัฐบาล หลังจากการเลือกตั้งแล้ว โดยยืนยันอีกว่าทั้งพล.อ.สุจินดาฯและพล.อ.อ.เกษมศรา จะไม่เป็นนายกรัฐมนตรี และตามมาด้วยการแก้ไขของคณะกรรมการปรองดองสันติภาพที่ 2 ปรับเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งแบ่งเขตเรียงเบอร์เช่นเดิม ให้ข้าราชการประจำต้องลา ออกจากราชการก่อนจะมารับตำแหน่งทางการเมือง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับ สอนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรี แต่ก็ดูเหมือนว่าเพียงจะ ช่วยลดความรุนแรงในการเผชิญหน้าให้ลดลงเท่านั้น แต่ไม่ได้แก้ปัญหาทั้งหมดเหตุเพราะเนื้อ หาของร่างรัฐธรรมนูญได้แสดง ถึงลักษณะอันเป็นเผด็จการมากกว่าประชาธิปไตย นอก จากนั้นรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีการหมกเม็ดในบทเฉพาะกาลให้อำนาจของ ประธานสภา รสช. ในการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรี, การให้อำนาจอย่างท่วมท้นของสมาชิกวุฒิสภา การคัดค้าน เริ่มแพร่ขยายไปยังพรรคการเมืองในกลุ่มฝ่ายตรงข้ามคือ พรรคพลังธรรม พรรคความหวัง ใหม่ พรรคประชาธิปไตย พรรคเอกภาพ

ภายหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พรรคสามัคคีธรรมได้รับ เลือกตั้งจำนวนมากที่สุด 79 คนพรรคสามัคคีธรรมได้ร่วมกับพรรค ชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎร สนับสนุนพลเอก สุจินดา คราประยูร ขึ้นเป็น นายกรัฐมนตรี โดยมีนักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล

3 คนคือ นาย มนต์รี พงษ์พานิช ,นาย วัฒนา อัสวเหม,นาย เสนาะ เทียนทอง การเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดาฯ นับเป็นจุดเริ่มต้นของความไม่พอใจและการคัดค้านจากประชาชนพรรคฝ่ายค้าน 4 พรรคคือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ โดยการคัดค้านขึ้นอยู่กับหลักการสำคัญ 2 ประการคือ

1. คัดค้านการสืบทอดอำนาจเผด็จการของสภา รสช.
2. คัดค้านรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังมีเหตุผลคัดค้านเรื่องความชอบธรรมของ พล.อ.สุจินดาฯที่ไม่รักษาคำพูดและรัฐมนตรีที่ถูกคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สั่งยึดทรัพย์โดยการคัดค้านดังกล่าวขึ้นอยู่กับหลักการของประชาธิปไตย

แต่กลับปรากฏว่าพรรคร่วมรัฐบาลและพล.อ.สุจินดาฯและคณะสภา รสช.ที่ยังคงควบคุมกองทัพไว้ในระหว่าง เพื่อนร่วมรุ่นพี่และน้องและผู้ใกล้ชิด กลับเมินเฉยต่อเสียงการคัดค้านของกลุ่มประชาชน โดยถือว่าเป็นการเล่นนอกสภา และพยายามปิดกั้นปิดเป็นข่าวสารทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวคัดค้านของประชาชน การคัดค้านที่เป็นชนวนสำคัญคือ การอดอาหารประท้วงของ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ที่ใช้หลักการที่ว่า"อหิงสาหรือสันติวิธี" ได้ทำให้เกิดการปลุกจิตสำนึกของประชาชนเป็นอย่างสูงเนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักพล.ต.จำลองฯ เป็นอย่างดี ทั้งในแนวความคิด การต่อสู้ทางการเมือง รวมถึงความซื่อสัตย์สุจริตและวิถีการดำรงชีวิต ทำให้ชนชั้นกลางซึ่งเป็นชนชั้นหนึ่งงานสังคมที่มีบทบาทมากและเป็นกลุ่มที่เคยผ่านการต่อสู้ทางการเมืองมาแล้วตั้งแต่ครั้งเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และการต่อสู้ทางการเมืองในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เข้าร่วมกันต่อสู้เรียกร้องด้วยเป็นอย่างมาก ซึ่งรวมถึงประชาชนทั่วไป ที่มีความสำนึกทางการเมืองและถูกกระตุ้นโดยทางอ้อมจากการดำเนินการปิดเป็นข่าวสารของรัฐบาล ทำให้ประชาชนที่เริ่มรู้สึกถึงการถูกลิดรอนเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ตนเองเคยได้รับอยู่และหาใช่ไปออกมาชุมนุมและสังเวยเหตุการณ์ด้วย

การชุมนุมคัดค้านแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือวันที่ 4-11 พฤษภาคม 2535 ซึ่งมีการสลายการชุมนุมเนื่องจาก นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ในขณะนั้น

แถลงว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งพรรครัฐบาล พร้อมทั้งจะแก้รัฐธรรมนูญประเด็นสำคัญอยู่ที่ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง

ส่วนการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 มีประชาชนเข้าร่วมการประชุมมาก เพราะไม่พอใจทำที่พรรคร่วมรัฐบาลที่ออกมาแถลงถึงความไม่แน่นอนในการแก้รัฐธรรมนูญโดยชุมนุมกันเพื่อฟังคำตอบของรัฐบาลและเพื่อกดดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

แต่ปรากฏว่าทำที่และการแสดงออกของผู้นำรัฐบาลโดยเฉพาะ พลเอก สุจินดาฯ นายกรัฐมนตรีในช่วงการประชุมตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 เรื่อยมามีลักษณะแข็งกร้าว ทำทนายมองผู้นำชุมนุมเป็นผู้ชักจูงและยืนยันให้ผู้ชุมนุมประท้วงใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยระบบรัฐสภาเพียงอย่างเดียว ไม่ยอมมาใช้วิธีเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนเห็นว่า นายกรัฐมนตรีไม่นำพาต่อเสียงเรียกร้องของประชาชน สร้างความไม่พอใจแก่ผู้ชุมนุมอย่างมาก เพราะเห็นว่าการเคลื่อนไหวของตนเป็นสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญจึงออกมาต่อต้าน นอกจากนั้นรัฐบาลยังใช้ สื่อสารมวลชนที่รัฐควบคุมไปบันทึกของต่อสู้ขัดขวางและปิดเบือน ข้อเท็จจริงบางประการของผู้ชุมนุม ตลอดจนปิดกั้นข่าวสารข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ทำให้ประชาชนที่อยากทราบเหตุการณ์ที่เป็นจริงออกมาร่วมชุมนุมด้วยเป็นจำนวนมาก

สาเหตุประการหนึ่งของการชุมนุมที่ประชาชนไม่พอใจคือ การรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพล.อ.สุจินดาฯ ซึ่งผิดต่อคำแถลงที่เคยประกาศไว้รวมทั้งยังมีการแต่งตั้งบุคคลซึ่ง คณะ รสช. ประการยัตทรัพย์ เข้าร่วมเป็นรัฐมนตรี นอกจากนี้ การที่ พล.อ.สุจินดาฯ แถลงต่อรัฐสภาว่าผู้จัดชุมนุมเป็นผู้ฝ่าฝืนสภาเบรซิเดียม และเป็นผู้ต้องการสร้างศาสนาใหม่ ทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจในนักการเมือง กลุ่มฝ่ายค้านและมีส่วน ปลุกเร้าให้ประชาชนเข้าร่วมชุมนุมด้วยเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้นพล.อ.อสิระพงศ์ หนูหนักดี ผู้บัญชาการทหารบก ในฐานะผู้อำนวยการรักษาพระนครได้ขออนุมัติจากพล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในฐานะผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ขออนุมัติใช้แผนพรึพินาศ/33 เพื่อควบคุมและสลายกลุ่มผู้ชุมนุมตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเท่ากับเป็นการสั่งให้กองกำลังทหารและตำรวจออกมาเผชิญหน้ากับประชาชน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิด

ความรู้สึกต่อต้านมากขึ้น และทำให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมเพิ่มจำนวนมากขึ้นจนยากที่จะสลายการชุมนุมนั้นได้ การชุมนุมประท้วงช่วงแรกยุติลงได้ชั่วคราวดังได้กล่าวมาแล้ว

แต่ในการชุมนุมในช่วงที่สองคือวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงอย่างที่ไม่มีความคาดคิดมาก่อน การปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมในช่วงที่สองตามแผนพรึพินาศ/33 เป็นไปด้วยความรุนแรง นำไปสู่การเผา สถานีตำรวจดับเพลิงภูเขาทอง สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง และกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เป็นสถานการณ์หนึ่งที่ทำให้ฝ่ายทหารใช้กำลังเข้าปราบปรามฝูงชนแม้ประชาชนบางกลุ่มจะขยับ ทำท่ายและทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจทหาร บางกลุ่มได้เผาหลายสถานที่ราชการ แต่การใช้อาวุธปืนสงครามยิงประชาชนผู้ร่วมชุมนุม ไม่ใช่ยิงเพื่อสกัดกั้นผู้มาเผาสถานที่ราชการนับว่าเป็นการผิดพลาดในการแก้ปัญหาและมีความบกพร่องในการสั่งการและปฏิบัติตามแผนพรึพินาศ/33 ทำให้มีประชาชน บาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก หลังจากการสลายการชุมนุมและจับกุม พล.ต.จำลองฯ กับผู้ร่วมชุมนุมแล้ว สถานการณ์ได้รุนแรงขึ้นเป็นลำดับกลุ่มผู้ชุมนุมได้รวมตัวขึ้นใหม่ที่หน้ากรมประชาสัมพันธ์ และมีการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามด้วยวิธีการรุนแรง ประชาชนได้บาดเจ็บล้มตายเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ภายหลังจากที่กำลังทหารได้เข้าสลายการชุมนุมที่หน้ากรมประชาสัมพันธ์ และจับกุมผู้ชุมนุมไปควบคุมตัวที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขน และบางส่วนไปคุมขังที่เรือนจำลาดยาว อย่างไรก็ตามสถานการณ์ในกรุงเทพมหานคร ยังคงตึงเครียดและมีการชุมนุมกลุ่มย่อย ๆ และเริ่มมีการชุมนุมที่ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นหลายหมื่นคนมีการจลาจลเป็นจุดย่อย ๆ โดยเฉพาะบริเวณถนนราชดำเนิน ต่อมารัฐบาลได้ประกาศ ห้ามออกนอกเคหสถาน ตั้งแต่เวลา 21.00 น. ถึง 04.00 น. สุดท้ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ อัญเชิญพระราชดำรัสฯ ให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูรและ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้ารับกระแสพระราชดำรัสฯ ให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อฟื้นฟูบ้านเมือง มีการแพร่ภาพการเข้าเฝ้า ทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ทำให้สถานการณ์เริ่มผ่อนคลายลง จนกระทั่งเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 พล.อ.สุจินดาฯ ได้ประกาศลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง ยุติลง

อาจกล่าวได้ว่าการชุมนุมของประชาชนในครั้งนี้ เริ่มขึ้นจากการต่อสู้ทางการเมือง การใช้กำลังทหารและตำรวจ เข้าแก้ปัญหา น่าจะไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมการอนุมัติให้ใช้แผนพรึพินาส/33 ซึ่งเป็นแผนที่เตรียมไว้สำหรับการปราบปรามจลาจลตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2535 การปฏิบัติตามแผนดังกล่าว แม้อาจอ้างได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่แต่ก็ขาดการควบคุมการใช้อำนาจ ทหารผู้ปฏิบัติการไม่มีประสิทธิภาพ การสลายฝูงชนตำรวจก็ไม่มีกำลังความสามารถพอ ที่จะควบคุมสถานการณ์ไว้ได้

จากรายงานการวิจัยดังกล่าวแล้วเมื่อนำมาประมวลกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง พบว่าข้อเท็จจริงสถานการณ์ของความขัดแย้งได้เริ่มก่อตัวตั้งแต่จุดประสงค์ที่ขัดแย้งกันก่อนคือ ตั้งแต่เมื่อ คณะ รสช.ได้ เข้ารัฐประหารรัฐบาล พล.อ.ชาติชายฯ ที่ถือว่าเป็นรัฐบาลพลเรือนที่มาจากกระบวนการประชาธิปไตย แต่มีจุดบกพร่องที่ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา ทำให้จุดประสงค์ที่ขัดแย้งกับแนวทางประชาธิปไตยดังกล่าวถูกเฝ้ามองยังไม่มีการแสดงออกในการตอบโต้หรือคัดค้านจากประชาชนส่วนใหญ่นอกจากเพียงกลุ่มที่ยึดมั่นในหลักการเท่านั้น และเฝ้ามองคำสั่งสัญญาที่ คณะ รสช.ให้ไว้ในการเข้ารัฐประหารและแนวทางในการแก้ปัญหาชาติที่อ้างไว้ แต่ปรากฏว่า คณะ รสช.ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสัญญาที่ให้ไว้ นับตั้งแต่ การจัดตั้งพรรคการเมือง การร่างรัฐธรรมนูญ ความขัดแย้งได้พัฒนาเป็นการตระหนักรู้ (awareness) และพัฒนาไปในระดับที่เข้มข้นมากขึ้น โดยมีปัจจัยกระตุ้นเสริมแรงคือ รายละเอียดใน รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 ที่หลบซ่อนเงื่อนไขในการสืบทอดอำนาจของ คณะ รสช.และการตระบัดสัตย์ของ พล.อ.สุจินดาฯ ในการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพร้อมกับคณะรัฐมนตรีที่ถูก คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ที่คณะ รสช.ตั้งขึ้นมาเองออกคำสั่งยึดทรัพย์ แต่ได้เข้าร่วมรัฐบาลของ พล.อ.สุจินดาฯ วิกฤตของความขัดแย้ง ได้พัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนี้กระบวนการวิภาษวิธี (dyalectic) ความขัดแย้งทางชนชั้นที่พัฒนาการคือ การรัฐประหารครั้งนี้ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของชาติตกต่ำลงเป็นลำดับ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ค้าขาย หรือนักธุรกิจได้รับผลกระทบโดยตรงจากการรัฐประหารและเมื่อ ตระหนักรู้ในการพยายามสืบทอดอำนาจของ คณะ รสช. ร่วมกับพรรคการเมืองที่เป็นต้นเหตุทำให้เกิดการรัฐประหาร ยิ่งทำให้ชนชั้นดังกล่าวซึ่งคือ ชนชั้นกลางซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงไม่อาจทนยอมรับความสูญเสียที่จะได้รับทั้งใน

ปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้าได้ จึงได้ออกมาเป็นตัวหน้าในการเข้าร่วมพัฒนาความขัดแย้งให้สูงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ นอกจากกลุ่มประชาชนและชนชั้นกลางแล้ว การเข้าครอบครองตำแหน่งที่สูงกว่าคือ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่าง พล.อ.สุจินดาฯ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะรัฐฯ ที่ร่วมกับพรรคการเมืองกลุ่มหนึ่ง แข่งขันกับกลุ่มพรรคการเมืองอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งก็คือพรรคฝ่ายค้าน เข้าแย่งชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะปัญหาการขาดความชอบธรรมของพล.อ.สุจินดาฯ เป็นเป้าหมายโจมตีของพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม เมื่อรวมสาเหตุกระบวนการจัดแย้งที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า วัฏจักรของพลวัตรของกระบวนการจัดแย้งมีความขัดแย้งของชาติอย่างสูง ซึ่งสามารถนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองอย่างรวดเร็ว

เมื่อหลักทฤษฎีสาเหตุความรุนแรงทางการเมือง เนื่องมาจากการถูกกลืนรอนในเชิงเปรียบเทียบ (relative deprivation หรือ RD) เป็นกรอบในการศึกษาจะพบว่าความไม่สอดคล้องกันระหว่าง " ความคาดหวังด้านคุณค่า " กับ " ความสามารถที่จะได้มาซึ่งคุณค่า " ทั้งในสิ่งที่พึงปรารถนาและที่สูงขึ้น เป็นไปอย่างสูงมาก ความคาดหวังของประชาชนที่คาดหวังใน คณะ รัฐฯ. ความไม่สัญญา และการพยายามพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาติ โดยรัฐบาลนาย อานันท์ ปันยารชุน มีความเบี่ยงเบนและแถบจะตรงกันข้ามกับการปฏิบัติของ คณะ รัฐฯ. ในการแก้ปัญหาทางการเมืองที่กลับมาแก้ปัญหาและสร้างปัญหามากขึ้นจากเดิมคือการร่วมกันสถาปนาระบบเผด็จการ อำนาจอธิปไตยระหว่าง คณะ รัฐฯ. และพรรคการเมืองที่สร้างปัญหาในยุครัฐบาลพล.อ.ชาติชายฯ ทำให้ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองขึ้นถึงขีดสุด การเข้าตอบโต้ของพล.อ.สุจินดาฯ ต่อผู้ชุมนุมประท้วง ทำให้อันแจ้จกร้าวและการเข้าปราบปรามผู้ชุมนุมอย่างรุนแรง ย่อมไม่สามารถลดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองลงไปได้ กลับทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากการเข้าปราบปรามผู้ชุมนุมไม่ใช้เป็นการแก้ปัญหาทางการเมืองที่ขัดแย้งกันอยู่เป็นการแก้ปัญหาไม่ตรงกับปัญหา

ประชาชนคนไทยที่กล่าวกันว่าวัฒนธรรมทางการเมืองไทยตั้งอยู่บน 2 ขาเหย้งคือ " อิศระนิยม-อำนาจนิยม " โดยเมื่อพลังแห่งอำนาจขาดหายไปหรืออ่อนแรงลงไป ความ เป็น " อิศระนิยม " จะเข้ามาแทนที่และมีอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัด วัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทยที่แต่เดิมเป็นแบบพร้าจกัควงคับแคบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากโครงสร้างของ

สังคมไทยที่เป็นสังคม เจ้าขุนมูลนาย มีทัศนคติเจ้าขุนมูลนาย ที่มีลักษณะออกมาเป็น" นายผู้ มีอำนาจวาสนากับไพร่ผู้ต่ำศักดิ์ " ความสัมพันธ์ติดต่อสื่อสารที่อยู่ในรูปคำสั่งซึ่งมีลักษณะ เป็น แบบ one way communication คือออกจากผู้ที่อยู่ระดับสูงกว่าไปสู่ระดับที่ต่ำกว่าเสมอ และมี กฎข้อบังคับ ซึ่งเป็นไปนาน เชิงผู้ไม่ต้องฟัง เคารพยำเกรง พิณอบพิเทาต่อผู้ใหญ่อย่าง ไม่มีเงื่อนไข ประชาชนถูกอบรมสั่งสอนให้เคารพในข้าราชการ ขุนนาง และผู้มีอาวุโส²

เมื่อสังเกตการณ์จะพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนั้นได้พัฒนา การสูงขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่เหตุการณ์ทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ที่จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นไม่ยอมรับการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เพื่อกลับไปสู่ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้ใช้มาตรา 17 ของธรรมนูญการปกครองทำการจับกุม แกนนำการเรียกร้องรัฐธรรมนูญจำนวน 13 คนซึ่งมีนักศึกษา อาจารย์ นักการเมือง ทำให้ เกิดการชุมนุมประท้วงให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมและสัญญาว่าจะร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จโดยเร็ว การชุมนุมของนิสิตนักศึกษาได้เกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ และมีผู้บาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ทำให้จอมพล ถนอม กิตติขจร, จอมพล ประภาส จารุเสถียร, และพันเอก ฉรงค์ กิตติขจรได้ลาออกจากทุกตำแหน่งและเดินทางออกนอกประเทศ ภายหลังจากมีการแต่งตั้ง รัฐบาลนาย สัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี การเมืองในช่วงนั้นถือได้ว่าเป็นช่วง ประชาธิปไตยสูง ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมากจนเกิดความวุ่นวายในสังคม ประชาชนส่วนใหญ่อยังปรับตัวไม่ทัน กลุ่มนักธุรกิจ ชนชั้นกลางเริ่มตระหนักถึงขอบเขตที่เกิน เลยของกลุ่มประชาธิปไตย ทำให้กลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางหันไปสนับสนุนกลุ่มอำนาจนิยม อีกครั้งหนึ่ง

จนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่กลุ่ม นิสิตนักศึกษาประชาชนได้ร่วมชุมนุม ต่อต้านการกลับมาของจอมพล ถนอม กิตติขจร ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และถูกเจ้าหน้าที่ ทหารตำรวจเข้าทำการปราบปรามและทำให้ ระบอบอำนาจนิยมได้กลับนำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในยุคนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นอีกครั้งหนึ่งว่า ระบบเผด็จการอำนาจนิยมไม่อาจทำให้ประชาชน

² นรินิติ เศรษฐบุตร, การมีส่วนร่วมทางการเมือง: สถาบันและกระบวนการทาง การเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528), หน้า 925-926.

และกลุ่มนักธุรกิจ ชนชั้นกลาง สามารถแข่งขันหรือสร้างศักยภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมได้ เท่ากับแนวทางประชาธิปไตย ที่เป็นแนวทางของประเทศที่เจริญทาง เศรษฐกิจของโลก ทำให้รัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้เริ่ม พัฒนาแนวทางประชาธิปไตยตามกระแสโลก เรื่อยมาจนถึงยุคพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ นักธุรกิจและชนชั้นกลางได้พัฒนา การทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้นมาเป็นลำดับ จนกระทั่งมาถึงสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐบาลพลเรือนประชาธิปไตยรัฐบาลแรกภายหลังเหตุการณ์ การเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง บทบาทของนัก ธุรกิจ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มชนชั้นกลาง ได้พัฒนาการทางการเมืองเป็นอย่างดี วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงมาเป็นแบบการมีส่วนร่วม ทำให้การ แข่งขันทางเศรษฐกิจกับนานาชาติประเทศเป็นไปอย่างเกือบท่าเทียมกัน เศรษฐกิจ ของประเทศไทยได้เจริญไปอย่างสูงสุด ถึงร้อยละ 11-12 ต่อปี แต่หลังจากการรัฐประหาร และความพยายามสถาปนาระบบเผด็จการอำนาจนิยมของคณะ รสช. ร่วมกับพรรคการเมือง ใต้นากลับมาใช้อีก ประชาชนที่เคยผ่านเหตุการณ์ทางการเมืองในยุคนั้น 14 ตุลาคม 2516 มาจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นเวลา 19 ปี และผ่านการพัฒนาการทางการเมือง, เศรษฐกิจและ สังคม มาตลอดนั้น ได้เห็นเหตุการณ์ประจักษ์ด้วยตนเองกลุ่มคนดังกล่าวได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเสรี การติดต่อค้าขายแบบเสรีนิยม ในสมัยประชาธิปไตยเฟื่องฟูในยุค พลเอก ชาติชาย ฯ ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการรัฐประหารของคณะ รสช. และทราบถึงความล้มเหลวของระบบเผด็จการอำนาจนิยมเป็นอย่างดี ประกอบกับการพัฒนาสังคมที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สังคมมีการติดต่อสมาคม สื่อสาร ข้อมูลจากนานาชาติที่ เจริญแล้วในโลกกระแสประชาธิปไตย ที่พุ่งสูงอย่างรุนแรงและพร้อมกับการล่มสลายของ ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการอำนาจนิยม ทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของคน ไทยที่ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ ร่วมกับกระแส ประชาธิปไตยโลกและความพร้อมเพรียง และ เข้าร่วมต่อสู้ของกลุ่มประชาชน ที่ผ่านเหตุการณ์ทางการเมืองดังกล่าวและกลุ่มชนชั้น กลางที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในทาง เศรษฐกิจในขณะนั้นและคาดเดาถึง ความเสื่อม ทรามของระบอบเผด็จการอำนาจนิยม ทำให้ออกมาต่อต้านชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกัน

ขณะเดียวกันผู้กุมอำนาจรัฐซึ่งใช้แนวทางอำนาจนิยม ซึ่งก็เป็นกลุ่มคณะทหารนำเอากองทัพเข้ามาเป็นฐานกำลังสนับสนุนร่วมกับพรรคการเมืองแนวทางอำนาจนิยม ไม่รับฟังการคัดค้านเรียกร้องในแนวทางประชาธิปไตยและใช้การปราบปรามอย่างรุนแรง ทำให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือน พฤษภาคม 2535 ดังกล่าวแล้ว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถพิสูจน์สมมติฐานที่ทำการศึกษาวิจัยได้คือ

ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์ เดือนพฤษภาคม 2535 เป็นผลมาจาก

1. ความพยายามสถาปนาระบบเผด็จการระหว่างนายทหารผู้มีอำนาจกับพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง
2. เหตุการณ์ดังกล่าว มีส่วนเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

สำหรับสมมติฐานข้อที่สองนั้น จากเหตุการณ์การชุมนุมต่อต้านประท้วงที่กล่าวมาแล้วซึ่งผู้ร่วมชุมนุมส่วนใหญ่อาจกล่าวได้ว่า เป็นกลุ่มชนชั้นกลาง ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง ได้แสดงความกล้าหาญ ออกมาร่วมคัดค้าน ซึ่งเดิมเคยมีการศึกษาว่า สังคมไทยมีโครงสร้างที่สำคัญที่ตั้งอยู่บนลักษณะที่เรียกว่า "อิสระตามสบาย" (individualism) ผสมกับ "ลักษณะที่ต้องมีลำดับฐานะในสังคม"³ (hierarchical structure) ทำให้คนไทยมีลักษณะที่รวมกัน เป็นองค์การหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมไม่ติด ถึงแม้จะรวมกันเป็นกลุ่มก้อนแล้ว ด้วยลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองแบบตามสบายมากไป จึงทำให้มักจะมี การแตกแยกกันในภายหลัง ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทยได้อย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากพื้นฐานลักษณะทางวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว ซึ่งไม่เพียงแต่การรวมกันไม่ติดแล้วนั้นยังไม่เอื้อต่อ การรวมเป็นกลุ่มก้อนในรูปสมาคม⁴ สหพันธ์หรือกลุ่ม

³ ลิจิต ซีรเวคิน, "การเมืองกับประชาธิปไตย," รัฐศาสตร์สาร 2 (มีนาคม - เมษายน 2516): 2.

⁴ พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว, วัฒนธรรมทางการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2524), หน้า 66-69.

ผลประโยชน์ อีกด้วย

แต่การเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือน พฤษภาคม 2535 ครั้งนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของคนไทยไปอย่างมาก ซึ่งคำกล่าวดังกล่าวนั้นแถบไม่อาจนำมาซึ่งพิสูจน์ได้เสมอไป การร่วมกันต่อสู้ของกลุ่มประชาชนรวมทั้งชนชั้นกลางที่กล้าหาญ การรวมตัวกันเป็นสมพันธ์ประชาธิปไตย ย่อมพิสูจน์ให้เห็นว่าพัฒนาการทางการเมืองของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างสูง ถึงแม้ว่าการต่อสู้ของคนในชนบทจะไม่เฉียบขาดและรุนแรงเท่าการต่อสู้ใน กรุงเทพมหานคร เนื่องจากกลุ่มประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังติดยึดอยู่ในระบบอุปถัมภ์ แต่เหตุการณ์ครั้งนี้ได้สร้างความตื่นตัวของระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยทั่วไป ทำให้เป็นอุทาหรณ์และเป็นแบบอย่างในการรวมตัวต่อสู้ตามแนวทางประชาธิปไตยของประชาชนคนไทยทั้งประเทศ เป็นบรรทัดฐานให้พรรคการเมืองที่ยังยึดมั่นในแนวทางระบบอุปถัมภ์ อาจนิยามได้พึงสังวรถึงความต้องการของประชาชนคนไทยนั้นต้องการอย่างใด การพยายามสวนกระแสประชาชนประชาธิปไตยย่อมไม่ส่งผลดีต่อประเทศชาติและตนเอง การขัดแย้งและความรุนแรงในเหตุการณ์ทางการเมืองในครั้งนี้ทำให้พัฒนาการทางการเมืองของไทยได้แก้ปัญหาของระบบการเมืองของไทยและพัฒนาสูงขึ้นในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อคิดเห็นทางการเมืองและได้เสนอแนะดังต่อไปนี้คือ

1. การเมืองได้พัฒนาระบบการเมืองการปกครอง ไปได้ระดับหนึ่ง ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจาก พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2535 การที่ สถาบันทหาร จะก้าวเข้ามาสู่ระบบการเมืองหรือการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำทางการเมืองนั้น ต้องเข้ามาตามแนวทางที่ถูกต้องและชอบธรรม (legitimate) เนื่องจากประชาชนได้มี พัฒนาการและประสพการณ์ทางการเมืองมาในระดับหนึ่งแล้วมีเหตุการณ์

การต่อสู้เรียกร้องทางการเมืองจากประชาชนถึง 2 ครั้งคือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ 9 ตุลาคม 2519 อันแสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนได้มี พัฒนาการทางการเมืองที่ต่อเนื่องและเข้าใจและสนใจข่าวสารและ ข้อมูลทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ระบบเศรษฐกิจ สังคมที่เปิดกว้างเป็นเสรีมีส่วนช่วยพัฒนาระบบการเมืองภายในประเทศ ให้ก้าวตามกระแสของโลก โดยเฉพาะกระแสการเมืองโลกที่เน้นแนวทางประชาธิปไตย ความล้มเหลวและล่มสลายของระบบเผด็จการ การปรับปรุงพัฒนาทางการเมืองทั้งค่ายเสรีนิยมและสังคมนิยม ที่หันไปพัฒนาในแนวทางประชาธิปไตย ทำให้การกระทำใด ๆ ที่ผิดหรือ ทวนกระแสโลก ได้รับการต่อต้านอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ประกอบกับการพัฒนา เศรษฐกิจของชาติ ที่ได้พัฒนามาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 อันเป็นปีเริ่มแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ทำให้กำเนิดชนชั้นกลางมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งชนชั้น กลางถือว่าเป็นกลุ่มคนที่อยู่ระหว่างชนชั้นสูงและชนชั้นล่าง ของประเทศและมีส่วนในการ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทิศทางต่าง ๆ เมื่อชนชั้นกลางเหล่านี้ได้รับผลกระทบจากการ ที่ผู้นำทหารบางคนเข้าทำการรัฐประหารและการรัฐประหารไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชาติ ดังที่เขาได้คาดหวังไว้ได้ ทำให้เป็นจุดเริ่มต้น แห่งความขัดแย้งและพัฒนาความรุนแรงทาง การเมือง ขึ้นมาเป็นลำดับ อันเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงว่าเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2535 นี้ สถาบันทหาร ควรจะต้องพยายามพัฒนาความเป็นวิชาชีพ (professional) ปรับปรุงและพัฒนากองทัพให้เข้าสู่วิชาชีพ ไม่แทรกแซงทางการเมือง และพยายามปรับตัว ให้ยอมรับในบทบาทของระบบการเมือง อันเป็นการเมืองซึ่งเป็นพลเรือนเข้ามาใช้อำนาจ รัฐและแนวทางแก้ไขปัญหาวินิจฉัยในระบอบประชาธิปไตย

2. ผู้นำทางการเมือง ควรที่จะเลือกใช้สื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวสาร และเรื่องที่เป็นประโยชน์และถูกต้องต่อประชาชน การบิดเบือนข่าวสารและข้อเท็จจริงใน ทางการเมือง อันเป็นการเสมือนปิดหูปิดตาประชาชน กลับกลายเป็นแรงผลักดันและเท่ากับ สนับสนุนประชาชนให้อยู่ในฝ่ายตรงข้าม กับผู้นำทางการเมืองถึงแม้ว่าผู้นำทางการเมืองนั้น จะเป็นฝ่ายถูกต้องก็ตามแต่กลับเป็นการเพิ่มความขัดแย้งทางการเมืองให้สูงมากขึ้น

3. ในการศึกษา ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์ เดือน พฤษภาคม 2535 ถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาในเรื่องประวัติศาสตร์

ทางการเมืองและรูปแบบการต่อสู้ทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสมควรที่จะศึกษานาง มุมอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ได้อีกหลายแง่มุมเช่น ผลกระทบของเหตุการณ์"พฤษภาทมิฬ" หรือ การแทรกแซงของทหารในเมืองไทยหรือในเรื่องผลกระทบของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 กับเหตุการณ์ดังกล่าวหรือชนชั้นกลางกับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เป็นต้น

4. ในการชุมนุมทางการเมือง การควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น จะต้องกระทำโดยมีแผน ต้องรู้เจตนาและอารมณ์ของผู้ชุมนุมเพื่อจะได้วางแผนการปฏิบัติให้ สอดคล้องกัน วัตถุประสงค์หลักการที่สำคัญคือ

1. การชุมนุมประท้วงโดยสันติและอยู่ในกรอบของกฎหมาย เป็นสิทธิ พื้นฐานของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายของหลายประเทศรับรองสิทธิของประชาชน ที่จะแสดงความคิดเห็นในลักษณะ ของการชุมนุมและเดินขบวนที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่ก่อ อันตรายแก่ผู้อื่น ซึ่งที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติเมื่อ ปี 2509 ยังยอมรับข้อมติเรื่อง สิทธิการชุมนุมโดยสันติจะต้องได้รับการยอมรับและมีให้มีการสกัดกั้นการดำเนินการตามสิทธิ ดังกล่าวในมาตรา 21

2. เจ้าหน้าที่ของรัฐจะพยายามดำเนินการ ต่อผู้ชุมนุมและเดินขบวน ด้วยมาตรการที่ไม่รุนแรง กฎหมายของหลายประเทศถือว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็น ผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยของการชุมนุมและคอยป้องกันมิให้บุคคลภายนอกมารบกวนหรือ ขัด ขวางการชุมนุม เช่น ประเทศไต้หวัน สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ เป็นต้น

3. บุคคลภายนอกได้รับการคุ้มครองสิทธิ จากการรบกวนของการ ชุมนุมหรือเดินขบวน กฎหมายของหลายประเทศระบุว่า การชุมนุมหรือเดินขบวนจะต้องเป็น ไปโดยสงบ และจะก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นการรบกวนบุคคลภายนอกไม่ได้ หากมีการ รบกวนเกิดขึ้น เช่นเดินขบวนกีดขวางการจราจร เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิที่จะขอให้เปลี่ยน เส้นทางหรือสถานที่ได้ นอกจากนี้ยังยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อาวุธเพื่อป้องกันตัวเอง และระงับเหตุที่อาจเป็นภัยคุกคามถึงชีวิต หรือบาดเจ็บสาหัสต่อบุคคลอื่น

กล่าวโดยสรุป มาตรการเหล่านี้ซึ่งต่างประเทศใช้กันอยู่ อาจเป็นแบบอย่างใน การกำหนดมาตรการของประเทศไทยเพื่อป้องกันการเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังจะ เห็นได้ว่า ประเทศส่วนใหญ่รับรองสิทธิของประชาชนในการชุมนุมหรือเดินขบวนโดยสันติ

เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและคุ้มครองมิให้เกิดความรุนแรงขึ้น ในกรณีที่ผู้ชุมนุมก่อความไม่สงบ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการต่างๆ นับตั้งแต่สันติวิธีจนกระทั่งถึงการใช้อำนาจตามความจำเป็น โดยจะหลีกเลี่ยงการใช้กำลังทหารในการปฏิบัติงานดังกล่าว

5. มาตรการระยะยาว รัฐควรแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคม เช่น ความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจรัฐ บรรจุนหลักสูตรการศึกษาทุกแขนง ว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของการแสดงออกในด้านความคิดเห็นอย่างเสรีและสงบ อยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการออกกฎหมายว่าด้วยการชุมนุม ทบตวนระ เปรียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 เรื่องการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ โดยเฉพาะมาตรการเกี่ยวกับการรักษาสถานที่ราชการ เนื่องจากในระเบียบดังกล่าวมิได้วางระเบียบเรื่องเกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติการ และป้องกันการทำลายทรัพย์สินของส่วนราชการได้ ในกรณีเกิดการจลาจลที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดเฉพาะหน้า เช่น กำลังวางเพลิงเผาสถานที่ราชการ หรือทำลายสถานที่ราชการด้วยวิธีการต่างๆ ควรมีระเบียบหรือกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเข้ามาตรการรุนแรง จัดการกับผู้กระทำผิดนั้น ๆ ได้เป็นกรณีพิเศษ ถ้ามีการออกกฎหมายหรือระเบียบเพื่อให้ตำรวจมีความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจแล้ว ก็จะเป็นผลดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ เมื่อประชาชนทั่วไปเข้าใจกฎหมายหรือระเบียบที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวแล้ว เมื่อเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจทำถูกก็จะให้การสนับสนุน ไม่มองว่าตำรวจเป็นฝ่ายผิดดังเหตุการณ์ที่ผ่านมา อนึ่งเหตุการณ์ที่ผ่านมาไม่ว่าเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ก็คือ เหตุการณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ก็คือเหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์ รัฐบาลได้สูญเสียทรัพย์สินของรัฐต่างๆมากมาย มีการเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะรักษาสถานที่ราชการไว้ได้ ถ้าไม่มีการแก้ไขระเบียบหรือการออกกฎหมาย ให้ความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ถ้าเหตุการณ์จลาจลเช่นนี้เกิดขึ้นอีกก็就会有ความเสียหายเช่นเดิม เพราะรัฐขาดมาตรการป้องกันดังกล่าว

6. สนับสนุนให้กรมตำรวจเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการปราบจลาจล โดยอาจขยายหน่วยงานในกรมตำรวจ ที่รับผิดชอบเรื่องนี้ สำหรับกำลังคนอาจใช้วิธีหมุน

เวียนเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละห้องที่มาฝึกการปราบจลาจล อันจะทำให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 ด้านนี้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ควรเพิ่มงบประมาณการจัดสรรกำลังพล และการเตรียมพร้อมด้าน
 อุปกรณ์ให้เพียงพอ เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนต้องได้รับการฝึกฝน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการ
 ชุมนุมประท้วง โดยมาตรการระยะยาวควรกำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจนในกฎหมาย
 ตลอดจนกฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน

1. กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมกับการกระทำ
 ของผู้ชุมนุมประท้วง โดยสามารถตรวจสอบในชั้นศาลได้ว่า ไม่เป็นการเกินกว่าเหตุ
2. จะต้องวางหลักเกณฑ์การปฏิบัติไว้ค่อนข้างชัดเจน ในรูปแบบของ
 กฎหมายและเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกครั้งให้มี
 การตรวจสอบความถูกต้องในชั้นศาลได้ ซึ่งกฎหมายและระเบียบที่กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับ
 ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกรณีของการชุมนุมประท้วง จะเป็นกฎหมายและระเบียบเดียว
 กับที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยึดถือ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในกรณีทั่วไป
3. มาตรการของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องรวมถึง มาตรการที่จะ
 ต้องจัดการให้ผู้ชุมนุมประท้วง สามารถดำเนินการชุมนุมประท้วงโดยสงบเรียบร้อยได้ เช่น
 ดูแลปิดกั้นการจลาจลรวมทั้งปกป้องผู้ชุมนุมประท้วงที่ดำเนินการอย่างถูกต้องไม่ให้ถูกรบกวน
 จากผู้ที่คัดค้าน หรือผู้ที่ไม่เห็นด้วย
4. ส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนทุกแขนงให้รายงานข้อเท็จจริงอย่างรับ
 ผิดชอบ และให้ประชาชนมีสิทธิเลือกดูได้ข่าวสารต้องไม่ถูกปิดกั้นหรือปิดเป็นอนจากข้อเท็จจริง